

ภาคผนวก

สำนักหอสมุด

ประวัติความเป็นมาของวัฒนธรรมฮิปฮอป

วัฒนธรรมฮิปฮอปถือกำเนิดขึ้น ในฐานะของการสร้างอัตลักษณ์ทางเลือกและสถานภาพทางสังคมของกลุ่มวัยรุ่นผิวดำ ซึ่งอยู่ในสภาพสังคมที่แวดล้อมไปด้วยสถาบันและโครงสร้างต่าง ๆ ของสังคมกระแสหลัก (Rose, 1994, p. 71)

วัฒนธรรมฮิปฮอปถือกำเนิดขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกา โดยกลุ่มคนผิวดำซึ่งเป็นคนเชื้อชาติแอฟริกัน-อเมริกันอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมเมื่อช่วงปลายทศวรรษ 1980 คือการแสดงออกผ่านดนตรีฮิปฮอปที่มีลักษณะแจ๊กราวและแสดงความเป็นขบถอย่างชัดเจน วัฒนธรรมฮิปฮอปเกิดจากการต่อสู้เคลื่อนไหวทางเชื้อชาติ หรือเรียกว่าแนวคิดชาตินิยมในกลุ่มคนผิวดำ เนื่องจากกลุ่มคนผิวดำได้รับการกดขี่ข่มเหง ไม่ได้รับสิทธิต่าง ๆ ที่พึงมี ถูกเลือกปฏิบัติระหว่างคนผิวดำกับคนขาวหรือคนเชื้อชาติอเมริกันในสังคมอเมริกัน จึงทำการเรียกร้องความเท่าเทียมทางเชื้อชาติให้เกิดขึ้นในสังคม

Jeffrey Louise Decker (1994) วิเคราะห์วาทกรรม (discourse) ของคนผิวดำที่ปรากฏในดนตรีฮิปฮอป พบว่ามีลักษณะ 2 รูปแบบที่ปรากฏอย่างชัดเจน ได้แก่ แนวคิดชาตินิยมของฮิปฮอป ที่ได้รับแรงบันดาลใจจากการเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มคนผิวดำในยุค 60 (เช่น ผลงานของ Paris, Sista Souljah และ KRS-One) และแนวคิดชาตินิยมของฮิปฮอปแบบ Afrocentric ซึ่งได้รับแรงบันดาลใจจากความเชื่อที่ว่าประเทศอียิปต์เป็นแหล่งกำเนิดอารยธรรม (เช่น ผลงานของ X-Clan, Lakim และ Brand Nubians) คือ มีความเชื่อว่ากลุ่มคนผิวดำหรือคนเชื้อสายแอฟริกัน-อเมริกันนั้นสืบเชื้อสายมาจากอียิปต์ ซึ่งเป็นต้นกำเนิดแห่งอารยธรรมที่เจริญและน่าภาคภูมิใจ

ในการวิเคราะห์ว่าเหตุใดวาทกรรมของคนผิวดำจึงปรากฏอย่างชัดเจน และแจ๊กราวอย่างมากผ่านวัฒนธรรมของกลุ่มฮิปฮอป จำเป็นต้องพิจารณาถึงบริบททางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมที่กลุ่มคนเหล่านี้อาศัยอยู่ด้วย หลังสงครามกลางเมือง ประชาชนกลุ่มผิวดำหรือชาวอเมริกันที่มีเชื้อสายแอฟริกันอยู่ในสภาพแวดล้อมทางสังคม ที่เต็มไปด้วยความขัดแย้ง ขณะที่เชื่อกันว่าคนหนุ่มสาวในยุคหลังสงครามดังกล่าว จะได้รับประโยชน์จากข้อเรียกร้องในความเท่าเทียมทางเชื้อชาติและความเสมอภาคมากที่สุด แต่ในโลกแห่งความเป็นจริงสำหรับกลุ่มวัยรุ่นผิวดำ พวกเขายังคงอยู่ท่ามกลางความอยุติธรรมที่ไม่ได้ดีขึ้นไปกว่าเดิม เช่น กลางทศวรรษที่ 1980 มีอัตราการรับนักศึกษาเชื้อสายแอฟริกัน-อเมริกันเข้ามหาวิทยาลัย และอัตราการจ้างงานคนผิวดำทั่วไปนั้นอยู่ในระดับที่ต่ำมาก ในขณะที่อัตราการลาออกจากการศึกษา การก่ออาชญากรรม การฆ่าตัวตาย และการก่อความรุนแรงประเภทอื่น ๆ นั้นกลับเพิ่มขึ้น

การแสดงออกและการเคลื่อนไหวทางการเมืองผ่านความเป็นชาตินิยมในดนตรีฮิปฮอปได้พัฒนาขึ้น ในช่วงที่มีการประกาศการจัดโครงสร้างทางเศรษฐกิจขึ้นภายในชุมชนชาวผิวดำ ในขณะที่

อีกด้านหนึ่งของการประกาศจัดโครงสร้างทางเศรษฐกิจดังกล่าว ประชาชนผิวสีที่เป็นชนชั้นแรงงานและยากจนได้ถูกจัดให้อาศัยอยู่ในชุมชนแบบสลัม (Ghetto) หรือชุมชน/ที่อยู่อาศัยของคนกลุ่มน้อย ถือได้ว่าตกอยู่ในสภาวะที่ถูกแบ่งแยกทางสังคมทั้งในแง่ของการถูกโดดเดี่ยวทางสังคมและเศรษฐกิจ รวมถึงพื้นที่การแสดงออกในสังคม และสิทธิทางการเมืองทั้งหลาย สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญที่กระตุ้นให้เกิดการแสดงออกถึงความเป็นชาตินิยมในดนตรีฮิปฮอปนั่นเอง ทำให้กลุ่มคนผิวสีต้องเลือกระหว่างการอยู่ข้างกระแสหลักของสังคมอเมริกันหรือพวกเขาจะยอมตกเป็นฝ่ายถูกกระทำต่อไป

สถานการณ์เปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานของนักร้องเมืองกลุ่มผิวสี ทำให้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับคนผิวสีในสังคมอเมริกันไม่ได้รับการแก้ไข และจากความไร้ประสิทธิภาพของผู้นำกลุ่มผิวสีที่ไม่สามารถบรรเทาปัญหาที่เกิดขึ้นได้นี้ เป็นการตอกย้ำความเชื่อในกลุ่มวัยรุ่นผิวสีบางส่วนที่รู้สึกขาดศรัทธาและเห็นว่าการเคลื่อนไหวทางการเมืองแบบเดิม เช่น การชุมนุม/เดินประท้วงและการคว่ำบาตร เป็นวิธีการที่ล้าสมัยและไม่สามารถเป็นเครื่องมือเรียกร้องความต้องการของพวกเขาได้ ดังที่ถูกพิสูจน์แล้วในช่วงที่ผ่านมา ดังนั้นกลุ่มวัยรุ่นผิวสีจึงกลับหันหลังและมุ่งหน้าไปสู่รูปแบบทางเลือกที่พวกเขาเชื่อว่าแข็งแกร่งกว่าและเป็นการแสดงออกทางการเมืองที่จะได้ผลมากกว่าวิธีการเดิม

กลุ่มวัยรุ่นผิวสีจึงหันมาสนใจการใช้พื้นที่ของวัฒนธรรมประชานิยม ในสื่อดนตรีฮิปฮอป เพื่อเป็นกระบอกเสียงถ่ายทอดความรู้สึกจากการถูกกดขี่ของพวกเขา และในขณะที่นักร้องเมืองผิวสีไม่สามารถซื้อใจประชาชนของตนได้ แต่นักร้อง-นักดนตรีแร็ปอย่าง Chunk D, KRS-One และ Sista Souljah กลับสามารถเข้าถึงและชนะใจของกลุ่มวัยรุ่นผิวสีได้ นักร้องเหล่านี้ได้รับความนิยมและการยกย่อง เนื่องจากพวกเขาสามารถเป็นกระบอกเสียงที่ช่วยสะท้อนปัญหาของประชาชนผิวสีและถ่ายทอดประสบการณ์ในชีวิตจริง โดยเฉพาะของเหล่าวัยรุ่นผิวสีได้เป็นอย่างดี นักดนตรีฮิปฮอปเหล่านี้ จึงไม่ใช่เป็นเพียงศิลปินที่ให้ความบันเทิงเท่านั้น แต่ยังมีบทบาทเช่นนักวิชาการผู้ให้ความรู้ และเสมือนโฆษกที่เป็นตัวแทนถ่ายทอดเรื่องราวของพวกเขาผิวสีได้เป็นอย่างดี

ถึงแม้ว่าวัฒนธรรมฮิปฮอปและดนตรีฮิปฮอปในช่วงเวลาดังกล่าว จะได้รับความนิยมอย่างมาก จากกลุ่มวัยรุ่นผิวสีในฐานะเป็นกระบอกเสียงในการเรียกร้องสิทธิ แต่ในสังคมกระแสหลักอเมริกันนั้นกลับเป็นทิศทางตรงกันข้ามเพราะเนื้อหาของเพลงฮิปฮอปในสมัยนั้นเป็นเนื้อหาที่ต้องการสื่อสารเกี่ยวกับความเท่าเทียมกันเรื่องสิทธิ ความเท่าเทียมกันของเชื้อชาติแอฟริกัน-อเมริกัน กับเชื้อชาติอเมริกัน ซึ่งเป็นเนื้อหาที่มีลักษณะรุนแรง แข็งกร้าวและประกาศความเป็นขบถต่อต้านสังคมอย่างชัดเจน และในช่วงเวลาเดียวกันสังคมอเมริกันขณะนั้นมีดนตรีป๊อปซึ่งได้รับความนิยมอยู่ก่อนแล้ว ดังนั้นเมื่อนำดนตรีฮิปฮอปมาเปรียบเทียบกับดนตรีป๊อปก็พบว่าดนตรี

อีพฮอปมีลักษณะที่เปิดเผยและแข็งแกร่งเกินไป (revelatory and too strong) ด้วยเหตุผลที่กล่าวมา ทำให้วัฒนธรรมอีพฮอปและดนตรีอีพฮอปไม่ได้รับการยอมรับจากสังคมกระแสหลักอเมริกัน ดนตรีอีพฮอปไม่สามารถนำมาเปิดในสื่อวิทยุของคนอเมริกันได้ จึงถือได้ว่าวัฒนธรรมอีพฮอปในช่วงเวลาดังกล่าวเป็นเพียงวัฒนธรรมของคนกลุ่มย่อยในสังคมเท่านั้น

อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันวัฒนธรรมอีพฮอปในประเทศสหรัฐอเมริกาได้รับความนิยมเพิ่มขึ้น อาจเป็นเพราะบริบททางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและวัฒนธรรมที่แปรเปลี่ยนไป ถึงแม้การต่อสู้เพื่อเรียกร้องสิทธิของคนผิวสีไม่ได้จางหายไป แต่ก็ไม่ได้มีความรุนแรงเหมือนเช่นในอดีต และอีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้วัฒนธรรมอีพฮอปได้รับการยอมรับมากขึ้นน่าจะมาจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีและวัฒนธรรมของธุรกิจพาณิชย์เป็นปัจจัยขับเคลื่อน ทำให้เกิดการทำให้เป็นสินค้า (commodification) กล่าวคือ มีการผลิตแบบมวลชน การจัดจำหน่ายและการพาณิชย์ของดนตรีอีพฮอปเกิดขึ้น ซึ่งมีส่วนทำให้มิติของการต่อต้าน/ความเป็นขบถของอีพฮอปลดลง

Hebdige กล่าวว่า การสื่อสารของกลุ่มวัฒนธรรมย่อยมักเกิดขึ้นผ่านการทำให้เป็นสินค้า ทั้งนี้โดยที่ความหมายที่ต้องการสื่อไปนั้นได้ถูกบิดเบือนหรือกระทั่งถูกลบทิ้งไปอย่างจงใจ เป็นการยากที่จะสร้างสมดุลระหว่างการทำให้เป็นสินค้า การพาณิชย์ กับการสร้างสรรค์/ความดั้งเดิมไปพร้อม ๆ กันได้ ดังที่จะพบว่ามีการปรับเปลี่ยนสัญลักษณ์ (sign) ต่าง ๆ ให้มีความเป็นมวลชนมากขึ้นหรือการวิพากษ์วิจารณ์กลุ่มกระแสหลักในสังคมในลักษณะรุนแรงมีความก้าวร้าวน้อยลง (Hebdige อ้างถึงใน กาญจนา แก้วเทพ, 2539, น. 535-536)

จากการศึกษาของ Hebdige ข้างต้น เห็นได้ว่าลักษณะของวัฒนธรรมอีพฮอปเมื่อถูกทำให้เป็นสินค้าพบว่าเนื้อหาที่ต้องการจะสื่อได้ถูกบิดเบือนความดั้งเดิมออกไปเช่นกัน เช่นเพลงอีพฮอปในปัจจุบันมีการกล่าวถึงเรื่องเชื้อชาติน้อยลง มีเนื้อหาในส่วนของความรักมากขึ้น ซึ่งถือว่าการทำให้เป็นสินค้าได้กัดเซาะรูปแบบและลักษณะของอีพฮอปออกไป แต่สิ่งที่ได้มาของวัฒนธรรมอีพฮอปในปัจจุบันก็คือการได้รับการยอมรับจากสังคมกระแสหลักมากขึ้น จึงสรุปได้ว่าการสื่อสารของกลุ่มวัฒนธรรมย่อยมักเกิดขึ้นผ่านการทำให้เป็นสินค้านี้ดังที่กล่าวไปข้างต้น